

Antonium Joannem fita notarium publicum Bar^e infrascriptum die martis quinta mensis february proxime lapsi, dictusque testator viam universæ carnis fuerit ingressus et eius cadauer fuerit ecclesiasticæ traditum sepulturæ: Hinc est quod anno a nat^e domini millesimo sexcentesimo quadragesimo primo die vero sabbati sexta mensis Aprilis intitulata ipse dictus et infrascriptus notarius instantibus domina Anna Bruniquer y Calopa vidua dicti testatoris relicta, Joanne Paulo Bruniquer not^o pub Bar^e dictorum coniugum filio dominabus Maria Anna Bruniquer y Dalmau dicti Joannis Pauli consorte Cecilia Gallart y Bruniquer dicti testatoris filia vidua Mauricii Rechs y Gallart quondam V. I. D. Minorisæ populati et Mariangela Bruniquer y Tort dicti testatoris nuru vidua relecta Heptiaui Stephani Bruniquer quondam V. I. D. dicti testatoris filii omnibus manumissore et manumitiscibus dicti testamenti legi et publicau dictum testamentum in domibus habitationis dicti testatoris sitis iu vico dicto de la Canuda Bar^{ce} presentibus pro testibus Josepho Cuberta iuvene droguerio et Joanne Palmerola studente Bar^e degentibus.

De promissis fidem facio Ego dictus fita not. pub. me subscribens.»

E. MOLINÉ Y BRASÉS

LA FUNDACIÓ DEL MONASTIR DE MUR

Al extrém occidental de la Conca de Tremp, y en lo cim d'una estribació de la cadena de montanyes que arrenca del Montsech per separar les valls de les dues Nogueres, la Pallaresa y la Ribagorçana, s'hi troben les runes pintoresques d'un castell y un cenobi romànichs, colocats a distancia no gayre major d'un centenar de metres l'un de l'altre. Aquella estreta carena, encare que de altura y massa secundaries, domina tot lo curs del Pallaresa per la esmentada conca fins que s'endinza en lo ferèstech tallat del Montsech, anomenat *Pas dels Terradets*. La posició és estratègica y segurament hi existia desde molt antich una estació fortificada. Baixant de Mur envers lo llit del riu se troba una torre o guayta, que donà nóm al llogaret situat al peu d'ella, conegut en los segles X^e y XIe per la *guardia d'Ermodolf* (1). Dit lloch de Guardia està ben prop del priorat y cases de Cellers, a la entrada dels Terradets (2).

(1) En la donació del lloch de Cellers de Montsech atorgada en 1046, per Ramon y Ermesenda, comtes de Pallars a favor de Guillèm Arnal, se diu que afronta per mitjorn ab lo Montsech, per llevant ab lo riu Noguera y per ponent ab «ipsa guardia que nominant de Ermodolfo» (Cartoral de la Seu d'Urgell, vol. II, doc. 576).

(2) Guillèm Arnal atorgà donació del lloch de Cellers que li concediren los comtes de Pallars a la Iglesia catedral d'Urgell, en 1038 (Cartoral de la Seu, II, doc. 578).

Lo castell de Mur, molt més antic que'l monastir, ofereix superposició de construccions, algunes d'aspecte assats primitiu. En féu una curta descripció ab reproduccions en fototipia D. Antón Mir y Casases en l'*Album histórico monumental de la provincia de Lérida*, publicat per En Pleyan de Porta. En un altre treball que no sé si ha estat ja donat a llum, se senyalaven les mides del castell y s'en indicaven algunes noves històriques y descriptives (1). Ni en l'arxiu de casa Medinaceli, ni en los del Duch d'Hijar y del senyor Oliver Sellarés, co-senyors de Mur, existexen documents sobre la fundació del castell. En la llarga investigació que portàm feta ab lo senyor Carreras Candi per a la *Historia del Comtat de Pallars*, no havèm trobat cap menció documental del castell de Mur anterior al any XIII del rey Enrich, 1044 de Christ. Ab aquesta data los comtes de Pallars Ramon y Ermesenda deyen: «donatores sumus ad te Bertrand Ato per hanc escriptura donacionis nostre damus tibi aliquid de nostro alaude qui est in comitatu Pallariense sive infra terminos de castro Mur que vocant ipsa fabricata... et habet afrontaciones de parte orientis in ipsas elcinas comitales et de meridie in ipsa silva de Montesicco et de occiduo in ipso termine de Alsamora et de parte vero circi in ipsa altera...»

L'any 1045, lo metèx comte Ramon donà a Garsia Ezo y a sa esposa Ricards «aliquid de meum alode qui est in comitatu Palariense sive infra terminos de castro Mur...» consistent en la condamina de Cot. Torna a sortir lo dit castell en lo conveni que celebraren en 1053, lo Comte Ramon de Pallars, fill del anterior, ab son futur sogre Arnau Mir de Tost. Lo primer absolgué al segón de donar potestat y jurament feudal per los castells de Mur, Llimiana y Montanyana, rebentne com a preu de la absolució 15 unces d'or de Barcelona. Tres anys després (setembre 1056), lo comte Ramon va vendre al casarse ab donya Valencia, al citat sogre, Mur, Llimiana y Orcau per 242 unces, ab la condició de que si moria sens fills, la muller donya Valencia tindria lo castell de Mur «solidum et liberum ad suum proprium alodium». Aquest document se completa ab lo publicat en *Marca Hispanica* (apènd. 244), que és la donació propter nupcias del comte a donya Valencia y hón se diu que'l castell de Mur afronta per orient ab Llimiana, per occident ab lo coll de Sarga y per nort ab los termens de Talarn y Galliner. En 1064 Ramon y Valencia empenyoraren al sogre Arnau Mir de Tost los castells de Mur, Llimiana y Montanyana, com a garantia de que no se li causaria cap dany en son lloch d'Areny.

(1) Lo circuit del castell, de forma de vaixell, compta 31 metres de proa a popa y 11 d'ample; lo mur del recinte té d'altura 17'93 en lo punt de mayor elevació y 14'23 en lo punt més baix. Lo gruix és de 1'56 metres. La gran torre és de 16'30 y compta quatre sostres o pisos. No té foso perque està rodejat de precipicis. L'àrea estava dividida en tres seccions, essent la major la central hón hi havia la principal entrada.

Tenim, donchs, que en lo temps de la fundació del Monastir de Mur, junt al antich castell, aquell terme era del comte de Pallars, cedit en garantia no més al famós conqueridor d'Ager.

Villanueva, en *Viage literario á las iglesias de España*, volúm XII, indicà ja la inauguració del monastir de Mur en lo mes de janer de 1069, però sens publicar l'acta de consagració per lo bisbe Guillelm d'Urgell, ni la escriptura de dotació per los esmentats comtes Ramon y Valencia.

Son documents interessants que convé transcriure en sa totalitat. Fa algùn temps que vaig adquirir lo pergami original, que és perfectament romànich y de forma excepcional (de 63 per 32 centímetres), donchs conté en una sola pell tres escriptures, la de consagració, estesa en sentit vertical ordinari; la de dotació, escrita horizontalment al marge d'esquerra ab lletra més petita, y al darrera un inventari curiós dels ornaments y mobles fet a les darreríes del segle XIe. La reproducció gràfica de la part alta y del estrém inferior de tan notable pergami, que presentam ab aquest article en donarà millor idea.

Los tres documents foren, com tots los altres del arxiu del monastir, copiats per l'erudit canonge Martí, del convent de Bellpuig, formant un volúm que un segle més tart ha anat a parar a mans del respectable arabista y acadèmic de la Reyal de la Historia D. Francesch Codera, qui acaba de ferne present al «Institut d'Estudis Catalans» (1).

Comensam per transcriure del pergami original l'acta de consagració inèdita:

Reliquitas Dei Patris clemencia qui es unus in trinitate, et trinus in unitate. Ego Reimundus Comes, et coniux mea Valencia comitissa, et aliorum bonorum hominum, qui ibidem aderunt. Expunxit nos Deus et trina maiestas, ut edificaremus domum ad honorem Domini nostri Iesu-xristi, et in onore Dei genitricis Marie, et in onore S^{ti} Petri apostoli et Sancti Stephani protomartiris. Qui sunt in comitatu paliarensi, et in castro quod vocitatur muro. Et ideo incarnationis dominice anno sexagesimo nono post Iesum millesimo, Pridie idus Ianuarii veniens rreverendissimus pontifex Guillelmus ad consecrandam ecclesiam, Quem prefactus, qui iam supra scriptus est pro amore Dei, et remisionem peccatorum suorum et per desiderium celestis patrie, Ad cuius dedicationem, et devotissimi populi hac religionem concurrentes devocionis sue vel parentum decessorum suorum facinus absoluendum, vel pro remedium animarum nostrarum et

(1) Dit volúm té la següent portada: «Recopilación y resumen de los instrumentos y papeles que se hallan recónditos en el archivo de la Iglesia Colegiata de Mur, ordenados por Joseph Martí, canónigo reglar del Real Monasterio de Santa Maria de Bellpuig de las Avellanias, en 1794; á solicitud y baxo los auspicios del Muy Iltr. Sr. Dr. D. Ramon Goser y Casellas actual pavorde de dicha Iglesia y canónigo sacristan de la de Manresa».

incolumitate futuro vitad ordinabiliter exacranda. ignorantia. Certum est, quia intelligere nolet bene agere contempnit, Et Zabulo deterrimo et fugiendum et statum Sanctum Dei ecclesie erigendum ad remuneracione; et ad etereum ad ultimum consequi valeant, et cum sanctis omnibus in rregione coruscent. Ego Rreimundus Comes et coniux mea Valencia Comitissa cum alumnis meis donamus ad iam dicta ecclesia in die dedicacionis eius ornamenta illius, aut rem. Anteriora pro vel posteriora munera, olim vel post modum, et ad iam dicta genitrix donatores sumus decimum de ipsum nostrum alode, que abuimus vel aberemus infra fines castrum Muro de omnia frugum mearum, et de ipsum carnale ipsum decimum ab integrum et de ipsos (similiter) mulinos, vel mulinares similiter et uno capmansum qui fuit de godmar, et de baron filiuz et coniuge sua adalez, que abuerunt vel abere potuerunt infra terminos de Mur. Siue condritione vel comparatione siue per omnes que voces iungere poterunt sic donamus ad proprietate. Et de ipsum alode, que habet, vel habere poterat infra terminos de ipsum castrum de muro, que abcaptare poterat de cunctis hominibus ipsa iam dicta genitrix Maria ipsum decimum abeat ab integrum sine ulla occasione. Et ego Rrodgarius et coniugem suam adalgards donamus ipsa conamina in loco que dicitur ad ipsa sarga, et de oriente afrontat in ipso torrent, et de occiduo in ipso prad, de meridie in saxa, et de aquilone in terram de Amad mir Et ego Maier mito in domum sancte Marie I. conamina in locum que vocant apesege et abet afrontaciones de oriente in strata publica de alia in ipso pug. de III in terra de Sanila sazunt et una vinea a Benauent et abet afrontaciones de oriente in ipso torrent, de alia in vinea de sancti fructuosi de III in vinea de Petro Segofret, et ego Iozfret maier unum caput masum qui fuit de vice comite mito in domum sancte Marie cum ipso alode, qui fuit de senter bono filio cum integritate. a. et ego rremon oliba et coniuge sua bellesen mitimus ipsum decimum de una quadra, qui fuit in apendicio de alberola mittimus in domum sancte Marie et habet afrontaciones de oriente in ipsa sponna de occiduo in ipsa sexa . . de aquilone in ipsa strata. Et ego Richard mito una vinea in domum aula, et habet afrontaciones de parte una in vinea de filios Iozfret de alia in strata de III in ipso vilar. Et ego Petrus Albar dono ad sancta Dei Genitrix Marie ipsum decimum meum de omnia que posideo, que habeo, vel habere a proprietate sine ulla occasione. Et ego rreimundus comes et valencia comitissa donamus ipsum decimum de ipso alode qui fuit de Remon aianrrih. Et ego Baron trasmon mito ipsum decimum de ipso alode que abebat infra fines de Elzina in domum aula ab integrum.

Hee omnia donamus ut ad diem iudicii hac tremenda maiestatis mercis nobis ex inde aderescat. Quia qui bene ministrat gradum bonum sibi acquirit. Ego Guillelmus episcopus concedo ad iam dicta ecclesia in die dedicacionis eius primicias et oblaciones sicut olim constitutum fuit. Sicut sanctus cananus canet, decimas et primicias a

Domino sunt donandas et ad episcopos dividendas ut de ab odierna die abeant, teneant, atque possideant. Et si quis contra hac dote venerit ad inrumpendum minime scindatur et sciat se anetematum et condemnatum et consorcii sui demonum. Verum ecia in omni regno illic satis est noxio, et hac dote incombulsu permaneāt, et per hoc sacrosantos altarios consecrati fuerint pariter eterne redemcionis accipiat: unde petimus et rrogamus omnibus hominibus Deum timentibus ut de suis iustis emendatione Deum placabile faciant helemosina redemptoris nostro bene adquisita illa placet. Et non de illicitis et qui hoc offerencia dedit, aut adiutorium eius fecit, aut auxilium eius prebuit dimittat illi Deus omnia peccata sua preterita, presencia, atque futura, et per hoc istius altarii consecrat .. fuerint pariter eterne redemcione audituri sint: venite benedicti patris mei percipite regnum in secula seculorum amen.

Sig ✕ num Rreimundo gracia Dei comite. Sig ✕ num Valencia gracia Dei comitissa. Sig ✕ num Petro Remon, visores et auditores ibi aderunt plurimi, et ego sacer Galindus scripsit.

Arnallus iudex pre opo TAVIB IME sub scripxit.

La dotació ofereix interès per los noms de persones y geogràfics del Pallars jussà en la XI.^a centuria, formant com a un catàlech de les finques cedides al monastir, advertintse que'ls signes dels comtes Ramon y Valencia estàn posats de manera en lo pergami original, que serveixen a la vogada per la acta de consagració y per la dotació:

In Dei nomine. Hec sunt cartas dotalia de Sancta Maria de Muro et de omnibus sanctis, siue Sancti Petri vel sancti Stephani et omnibus eius sanctis qui ibidem sunt in timore Domini. In primis, I. vinea et I. terra qui est in apendicio de Castro Muro in loco ubi dicitur ipsa vinea a Benaudent, et abet affrontaciones de una parte vinea de sancti Fructuosi, de alia vinea de Baron qui iam obiit, et est ipsa terra vel ipsa connamina a presec, et abet affrontaciones de I. parte in ipsa strada et de alia in ipso pug logsins Et alia terra que fuit de Eneg Dels qui est a preseg et abet affrontaciones de subtus strada et per caput similiter. Et alia terra ad ipso gol de sancti Fructuosi, et abet affrontaciones de subtus strata publica et de alia parte in terra de Baron adroer. Et alia terra qui est a Cutidilans qui fuit de Radolf Filuz, et abet affrontaciones de I. parte in terra de Petro Oriol de subtus strata publica. Et alia terra qui fuit de Argilò cum medietate de ipsa oliva. Et alia terra in ipso pug de Beranui de subtus vinea de Guillem Ponz de alia parte terra de sancti Fructuosi. Et alia terra alodeger qui fuit de Galin albar, et abet affrontaciones de I. parte strata publica et de alia Isarn Mir. Et alia terra ad ipso poz de sancti Fructuosi qui fuit de Vg Miro, et abet affrontaciones de I. parte in vinea de Pascual, et de alia in terra de

Baron adroer. Et alia terra ad fonte antiga et adfrontat de I. parte in vinea de Ato presbiter de subtus sponda. Et alia terra ad ipsa fonte de ipsos olms, et affrontat de I. parte in ipsa strata et de alia terra de sancti Fructuosi. Et alia sorte de terra ad orizent latus vinea de Arnall Eldemar, de alia parte in terra de Codmar qui iam fuit. Et ipsa vinea de illa tartera qui fuit de Baron Trasmon latus vinea de Galin Renoer de subtus ipso torrent et I. pecia de vinea per caput de vinea de Mir Renard, et per caput sponda. Et alia terra ad ipsa vila de Adoçeger qui fuit de Binas, et affrontat de I. parte in terra de Adroer qui iam obiit et de alia in terra de Ramidd. Et alia terra ad ipso pug de lopa, et affrontat de subtus in ipsa strata et per caput stirpe. Et alia terra qui fuit de At Bidal qui est ad ipsos midians, et abet affrontaciones de totas partes stirpe I. sorte de mallolo latus vinea de ginta sua germana. Et alia terra ad ipsa fonte de Vilamolad qui fuit de Joan Cames. Et alia terra a pug reuertero qui fuit de Baron Guadal, et affrontat de I. parte in terra de Petro Baron, et per caput et de subtus sponda. Et alia terra subtus ipsas mansiones de Cutidilans, et affrontat de subtus sponna, et de alia parte in ipso semitario. Et alia terra latus ipsa fonte de Muro qui fuit de Madrona de Bono, et affrontat de I. parte in terra de Guifret Altemir et de subtus strada. Et alia terra qui fuit de Baron Galin ad ipso serra de latus terra de sunerat, et de alia in terra de Galin qui iam obiit. Et I. sorte de terra latus terra de Bono de ipso tormo, de alia Petro Segofret. Et medietate de ipsa terra qui fuit de Galin Bardina apud ipsas duas sortes de vinea qui sunt prope vinea de sancta Maria, et fuerunt de Remon Baron et de Nenc suo fratre. Post obitus Petrus Segofret quod siat de Sancta Maria ad proprietatem de alode, in tale videlicet racione quod teneat Petrus in vita sua, et per vnumquemque annum sic exeat ad ipsos Clericos I. perna, IIII. fogazas, I. sester de vino, et ipsa decima aput ipsa primicia, et post obitum si voluerint tenere filii sui faciant illis similiter. Et alia terra subtus ipso castro de Mur in ipso obac qui fuit de Godiseloat qui iam fuit et adfrontat de I. parte in terra de filios de Gid, de alia in ipsa fexa. Et I. sorte de terra qui est ad ipsos gradels qui fuit de Madrona de Sainla qui iam obiit, et affrontat de I. parte in strata, de alia in terra de Dnec. Et alia terra ad ipsos casals de Golmorter, et affrontat de I. parte in terra de Guillem presbiter qui iam fuit, de alia in ipsa sponna. Et alia terra in ipso solano de Mur qui fuit de dedeium et habet affrontaciones de I. parte in terra de Guillem ihila qui iam obiit de alia filios de Galin qui iam obiit. Et I. sorte de terra a plano de Cusca et affrontat de I. parte in terra de Baron Çabatella, de alia in terra de filios Guifret. Et alia terra ad plano de Cusca qui fuit de Bidal de Pena, et adfrontat de I. parte in terra de Sancti Iacobi, de alia in terra de Remon Odessen. Et alia terra qui est super ipsa era de Dnec, qui fuit de begunio de Ramon Placian, et affrontat de I. parte in terra de

Dnecn. Et alia terra ad era de Eneq latus terra de Remon Odesen, de alia strata, et alia terra qui fuit de Rodbal subtus ipsa via et affrontat de I. parte in terra de Bernard Bofil. Et alia terra a Vila Vilascons, et affrontat de I. parte in terra de Bertran Sainla, et de alia in terra de Guifret Oriol. Et alia terra ad ipsos Celers, et sorte de terra, et alia de vinea qui fuit de Ballos, et est ipsa terra in ipso solano de lavanero latus terra de Bernard Bofil, et est ipsa vinea in ipsa valle latus vinea de Bernard Bofil, de alia Baron Oliva. Et I. vinea ad sancti Iuliani qui fuit de Bives Guillem, et habet affrontaciones de parte orientis in vinea de Sancti Iuliani, de occiduo in terra de Sancti Iuliani, de meridie in terra de Guillen Suner, de vero circi in vinea de Baron Oriol, et ipsa tonna pegada, cum medietate de ipso celer apud ipso torculario, et ipsa media mansion qui remanet si fuerit clericus Guillelmus quod teneat Guillelmus in servicio de sancta Maria et si non fuerit clericus remaneat ad Sancta Maria ad proprium (1). Sig ✕ num Reimundo comite ✕ Sig ✕ num Valencia comitissa ✕ (*Signes autografs*).

L'inventari dels ornaments no està datat, encare que pot demostrar-se que fou format a les darreries del segle XIe, per los anys de 1095 poch més o menys, quan va ésser introduhida la vida canònica agustiniana y començà a regirse aquella casa per un superior regular. Així opinava'l canonge Martí, qui deduhia dels documents metexos que'l monastir tingué per primer capellà a Galindus prevere, qui és segurament lo escriptent del acta de consagració. Morí'l comte Ramon, y sa viuda Valencia y son fill Pere obtingueren del Papa Urbà II la introducció a Mur dels canonges agustinians. Llavors lo capellà Galindus féu entrega solemne de les claus y l'inventari dels ornaments y mobles al primer superior o prior, qui fou, segons en Martí, Berenguer Olomar. L'inventari es de la tenor següent:

«Scriptura memorialis de ipsis ornamentis Sancte Marie Kastri Muri que habebat per diem quando Galindus Presbiter reliquit claves ecclesie in manu Berengarii, et aliorum clericorum eiusdem ecclesie. In primis, sunt ibi kartule alodiorum sancte Marie et libri maiores vel minores decem. Cruces tres, et textum argenteum II. et candelabra VIII. ferri et I. lautoni, et citreum I., et hostiarios ferreos, et III. tintinabula erea et turibula et.... arcam et scrinia hispanici operis VI. et christa.... et corporalia IIII., et superpellicia maiora vel minora VIII., et signa maiora vel minora quatuor. Sacerdotale vestimentum casulla optima de cicetono et stola optima, et amictum, et camisum et manipulum et cinta, aliud autem vestimentum sacerdotale album optimum et quotidiana vestimenta sacerdotalia II., et planetes linee I., et stole optime II.... et cortinas optime II.... et sirica

(1) Crèdãm la atenció sobre'l nombre de mots catalans posats en aquesta escriptura, pug, torrent, casals, obac, fexa, tartera, era, celler, tona pegada, etc.

superaltaria II., et bocherinum I. et Capeales maiores et minores.... et calicem vnum argenteum.... et vna conca et duo vasa stagna ad sacrificandum et I. bazi de lautone et due columbe lignee, et gosteintoria crucis IIII. maiores, et minores, et arche lignee III. et serralies II. et duo catenata et I. cortina crucifixi, et cotidiana indumenta ipsius altaris.»

Finalment, consideram també útil la publicació del testament d'un home piadós del Pallars, anomenat Maier o Mager, del any 1075; qui apareix senyor del castell d'Estorm y del llogaret de Molera, per los importants llegats que fa al Monastir de Mur, indicant ja l'establiment de la canònica agustiniana en aquella casa:

«In Christi nomine. Ego Maier dum sum plena loquela et memoria integra timeo me mori et cupio pervenire ad gaudia paradisi opitulante divina misericordia. Et ideo iubeo atque dicerno ut sint manumissores mei Raimundus Comite et Berengario Miro senioribus meis, et Guizfredo filio meo et Arnalli Sanlani. Quibus his iubeo et per fiduciam quam in eis abeo rogo et moneo ut si per quecumque modum obiero antequam alium testamentum faciam, omnes res meas distribuatur sicut ego subterius in hac pagina ordinavero. In primis mando ut antequam dividantur de precio de ipso cavallo sit solutum ad Sanctum Sepulcrum vncias X valente de auro novo, et si alios debuero debitos ad meo obito similiter sint soluti in comunum. Postea vero mando ut meo filio predicto abeat sua spatam et suos vestimentos, et meam nora abeat suis vestimentis; meam autem spatam cum omnes meos vestimentos sit datum pro anima mea. Et alium etiam mobile, pane et vino, boves et asinos, oves et porchos. Panis ex seda et laneos atque et lineos, vasa tota lignea, et erea, et ferramentos, et omnia usibilia de cunctum mobile quod ad meum obito abuero, sit divisum per tres partes, et duas ex eas partes sint de meo filio et suam coniugem et aliam terciam partem sit datum de ea ad Sancta Maria de Muro ad ipsam canonicam solidos XII per boves, aut parelio uno de boves qui valeant solidos XII et solidum I per conredum unde arent ipsos boves hoc propter remedium anime mee, et ad Remundum Ollomar capellano et ad Guillelmo Adalberto, sive ad Bernardo presbitero et Guillelmo sacerdote et Bernardo Presbitero de ipso Tormo, ad unumquemque de istos solidos V pro anima mea. Et ad alios clericos qui erunt ad meam sepulturam conredum de pane et carne et vino cum ipsos alios, pro anima mea. Alterum quoque qui plus erit ex mobile de supradicta meam terciam partem extra hoc, mando eum dare per opera et precium in libellis ad opus Sancta Maria de Muro. Et de meos alaundes relinquo ad filio meo cauzfredo ipso castro et villa de ipso Tormo cum omnibus suis terminis et pertinentiis cunctis extra solidatas: et quod abeat Bernardo presbitero de ipso Tormo unde sit cantata omni tempore eadem ecclesia Sancti Salvatoris pro anima mea. Et dimitto etiam ad eundem filio meo predicto villam que dicunt Molera cum

omnibus eorum terminis et pertinentiis; et cum omnes etiam alios alaudes quos habeo per empcionem in Alès superiore, et in Olbe atque et in Alès subteriore per compara, et de alio alaude quod est de parentorum relinquo ad Jozfredo iam dicto filio meo in Alest subteriore ipsam terciam partem, et ad filia sua mea nepta dimitto ipsam quintam partem et ipsam villam de Torrentario cum omnes alodios qui ibi sunt de uno torrente ad alio remaneant ad filio meo predicto; et suam coniugem eo modo sicut ex illum fecit ad eam dotem, extra sex solidatas que ego illuc comparavi postea, et ipso alodio que est in ribera ad Choscollola et in podio de Beranui, istum namque dimitto in potestate filio meo iam dicto sub tali modo ut per unoquoque anno tam ille quam filiis suis faciant anniversarium pro anima mea. Si autem hęc dimisserint supradicto alodio de Choscollola et de podium de Beranui cum ipsas sex solidatas de Torrentario, veniat in potestatem Sancte Marie de Muro ad proprium, meum vero filio predicto cum omnem onorem, alodios et fevos quos ad illo dimitto in potestate Dei et in baiulia senioribus meis Raimundum Comitem et Berengario Miro dimitto et in eorum custodia et defensione contra cunctos suos inimicos. Et si mors ei venerit ad predicto Jozfredo et abuerit filium remaneat in potestate et baiulia predicto seniori meo Berengario cum omnes suos alodios et onorem, et si filium masculum non abuerit, ad ipsa filiam suam remaneat similiter qui viva fuerit. Et ut ille per fidem retineat ipsam baiuliam sicut homo facere debet sine engann usque ad etatem XV annorum perveniant filius aut filia qui vivi fuerit. Omnem etiam alodium unde iam feceram cartam ad domum Sancta Maria de Muro totum illum confirmo et dimitto ad suum proprium alodium simul cum ipso mobile quod ei relinco eo modo ut ipsos presbiteros qui ordinante secundum canonem et mandamento ecclesia Romana cantaverint et tenuerint ecclesiam predictam Sancta Maria de Muro teneant et vivant in comuno iam dicta omnia in servicio Dei et eius Genitricem et ut omni tempore in eorum canonica secundum Dei mandamentum et suos discipulos faciant commemorationem propter remedium anime mee, ut ipsa Dei genitrix et altissimus filius eius dimittat et deleat omnia peccata mea et parcat. Et qui hoc disrumperit aut rem in alio modo inde tulerit aut fregerit in excomunionem permaneat et cum Juda Schariot in perpetuum sit damnatus. Actum est hoc IIII nonas Septembris anno XV Regis Filippi. Sig ✠ num Maier qui hunc testamentum me presente scribere iussi et firmari et testibus firmare rogavi. Sig ✠ num Bertran Sanlla. Sig ✠ num Petro Guillelmo. Sig ✠ num Ramon Guifredo. Bernard Sacerdos. Guillelmus Sacerdos subscripsit die et anno quo supra. Raimundus clericus rogatus scripsit et sub ✠ die et anno qui prefixo.*

Moltes altres donacions y dexes obtingué lo Monastir de Mur en lo curs dels segles; emperò si augmentàren ses rendes continuà sempre igual lo modest y reduit edifici ab major o menor nombre de canonges

regulars, fins que Climent VIII en decretà la secularització, en 1592. Hi romaní després solament lo pavorde, qui exercia la seva auctoritat en les parroquies de Mur, Guardia, Meull, Morò, Aisina, Estorm, Puigcerçòs, priorat de Sancta Llúcia y en la parroquia de Soliva d'Aragó. Després de la secularització continuà essent *nullius* diocesis, ab territori separat *nec intra fines* de tot bisbat, immediatament subjecte en cap y membres a la Iglesia Romana.

Acabarem indicant que desde son començament fôu casa fortificada, rodejada d'un mur, ab porta protegida per garites y la baharda. La iglesia romànica és de dos naus desiguals: una de 4'76 metres d'amplaria y 9'10 d'altura, y l'altre de 3'58 d'ample y de assats menor alçada. La llargada total del temple, quasi igual per abdues naus, és de 22'72 metres. Lo claustre cuadrangular té corredors de desigual amplaria, dos de 4 metres y dos de 2'40. La planta total del dit claustre mideix 14'70 per 10'40 metres, comptant nou columnes en cada un dels costats, que porten capitells ab forma de piràmides truncades invertides.

Lo Monastir de Mur no fôu cremat durant la revolta de 1835. Acabada la guerra civil un carlista anomenat Joseph Utrillo se féu capellà y adquirí, a nom de son germà, aquell antich cenobi, hón s'establí ab l'intent de posarhi un centre de missioners. Mort dit sacerdot, han continuat en mans dels hereus del seu germà molts pergamins procehents del arxiu de Mur.

JOAQUÍM MIRET Y SANS

NOTES DOTZECENTISTES D'AUSONA

(Acabament)

LOS CASTELLS

Lo Vegueriu d'Ausona. — Al crearse lo vegueriu d'Ausona, s'ajuntaren los seus limits als del antich comtat, que, segons text del 1108, anava del coll de Spina al comtat de Gerona, çò és, fins al Pla de les Arenes a Sant Hilari Ça-calm, segons se diu en 1260 (385). Creyem que los limits del Comtat foren los tradicionals de la Ausa ibèrica, mantenides en peu durant la època romana y conservades per la diòcesis Ausonesa, en quant als limits, però perdentse tot recort, quan los seus prelats passaren a titularse bisbès *de Vich*. La denominació comarcal rebé aytambé un colp molt greu, quan, en lo segle XV, se designà ab lo nom de *Plana de Vich* a les terres més baxes, y ab lo de *Montanyes d'Ausona*, a la serralada devallant del Montseny y que avuy se coneix per *Guillerries*.

(385) Vo. VI, 1260, XVI kalendas Januari •in comitatu ausone, videlicet a colle de arenis, usque ad collem de spina. •